

ВИЩА ШКОЛА

Одеська національна академія зв'язку
ім. О.С. Попова

6/2016

ІННОВАТИКА Восьмий міжнародний форум **В СУЧАСНІЙ** **ОСВІТІ**

25-27

жовтня 2016 року

**Київський Палац
дітей та юнацтва
вул. І. Мазепи, 13**

**Для учасників форуму відбудеться
НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНКУРС
«ВИДАТНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ
ДОСЯГНЕННЯ В ОСВІТІ»
в номінації «Електронний освітній ресурс».
Переможці удостоюються Почесної нагороди.**

Організатор: Компанія «Виставковий Світ» за підтримки
та участі Міністерства освіти і науки України,
Національної академії педагогічних наук України

Тел./факс: (0) 44 498-42-04, 498-42-05, (0) 67 656-51-89

E-mail: expo@vsvit.com.ua

WWW.INNOVOSVITA.COM.UA

ВИЩА ШКОЛА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ 6(143)/2016

Засновник — Міністерство освіти і науки України
Виходить 12 разів на рік. Видається з січня 2001 року

ЗМІСТ

ПРЕС-СЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
ВІЗНАЧНА КАРТКА	
Виктор Русаловський. Одеська національна академія зв'язку: впровадження новітніх інформаційних технологій в освітній процес	7
СУЧАСНІ МЕТОДИ ОСВІТИ	
Петро Воробієнко, Анатолій Ложковський. Компетентнісний підхід у вищій освіті — від теорії до практики	13
ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО	
Роман Гребя. Децентралізація освіти та освітні фінанси	21
Людмила Хоружа. "Науки про освіту": чи є в них місце педагогіці?	30
Тетяна Кірик. Реформи освіти в Україні у світлі західних інноваційних ідей	40
Людмила Дударенко. Напрями подальшої екологізації середньої і вищої освіти	50
Олена Політова. З музою в серці: парадигма професійно-мистецької освіти Михайла Чембержі	60
АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ	
Анна Лякішева, Лідія Грицюк. Сутнісні особливості академічної групи як середовища соціальної взаємодії студентів	69
Станіслав Артюх, Тетяна Сапельнікова. Професійні компетенції як базові орієнтири для викладання навчальних дисциплін у технічних ВНЗ на прикладі курсу "Психологія"	79
Ірина Войціх. Критерії та показники сформованості емоційної компетентності майбутніх психологів	89

Анатолій Кучер. Формування вмінь професійного спілкування студентів агроекономічного профілю.....	97
Ольга Мисник. Ензими — біохімічний фундамент життя на Землі	108
ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА	
Світлана Клименко. Педагогічне використання етимологічного підходу до мовного виховання майбутніх учителів-філологів	118
Contents	127

Головний редактор — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилевич; В.І. Бондар; П.І. Гнатенко; А.А. Гриценко; О.А. Грішнова; Л.В. Губерський; Т.-Л. Деордіца; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; Т.О. Коломієць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; Ю.Г. Лисенко; В.І. Міщенко; І.Ф. Надольний; М.П. Орзіх; І.Ф. Прокопенко; В.К. Суханцева; В.Я. Тацій; О.В. Тимошук; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.І. Карасьов, В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слуцька — відповідальний секретар, Ю.М. Проценко, К.М. Кононученко, С.А. Торба, Л.С. Кулешова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, Л.І. Жиборовська

На першій сторінці обкладинки — Олександр Данченко, голова комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку, Хоулін Чжао, генеральний секретар Міжнародного союзу електрозв'язку, Петро Воробієнко, ректор Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова, а також студенти та викладачі академії.

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Індекс журналу із щомісячним додатком з трьох зразків нових видань: 89538

Журнал "Вища школа" внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.znannia.com.ua>

Видавець — Видавництво "Знання", 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 30.05.2016. Формат 70x100 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

УДК 37.014.5:37.015

**Людмила
Хоружа**

Завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор

“НАУКИ ПРО ОСВІТУ”: ЧИ Є В НИХ МІСЦЕ ПЕДАГОГІЦІ?

У статті актуалізується проблема вилучення педагогіки та педагогічної підготовки фахівця з нового “Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”. Не погоджуючись із ситуацією, що склалася, автор розмірковує про роль і значення педагогічної науки в сучасному суспільстві, розглядає питання розширення її предметної сфери, оновлення методології, змісту та інструментарію відповідно до нових викликів та освітніх запитів.

Ключові слова: педагогіка, галузь знань, міждисциплінарність, педагогічні закономірності, ціннісно-сміслові орієнтири, педагогіка дозвілля.

Педагогічна наука сьогодні переживає дуже складний етап свого розвитку. З одного боку, на трансформацію її змісту та методів впливають різні процеси: відкритість інформаційного простору, переосмислення ролі педагога та учня в освітньому процесі, реформи, які відбуваються у вітчизняній освіті тощо. На тлі цих процесів педагогіка як наука у системі інших наук про людину шукає своє місце, визначає нову місію та призначення. У цьому контексті розширюються та уточнюються її дослідницькі межі: об’єкт та предмет. Щодо об’єкта, то він охоплює все більше різних процесів і явищ під впливом

яких відбувається розвиток людини, у зв'язку з чим сутність діяльності самого педагога у цих процесах помітно змінюється. Предметом же педагогіки залишається освіта як цілісний процес формування та розвитку особистості відповідно до суспільних завдань та цілей, індивідуальних особливостей людини. Розширення предметної сфери педагогіки вплинуло і на зміну ієрархії функцій педагога, їх переходу від навчально-інформаційної до культуротворчої та управлінської. Адже сьогодні надмірність культурного й технічного багатства у світі, його перенасиченість різною інформацією загрожує катастрофою для людства. При цьому кожному новому поколінню значно важче чи навіть неможливо досягнути величезний обсяг інформації. Отже, сучасна педагогіка покликана перебудувати свій зміст та інструментарій згідно з новими викликами та освітніми запитам.

Педагогічна наука за своїм змістом і технологіями все далі відходить від класичного її розуміння, перетворюючись на постмодерну, вона здатна найбільшою мірою гармонізувати відомості з філософії, соціології, психології тощо. І, як справедливо зазначає український дослідник О. Огієнко, значущість педагогіки як спеціальної науки про освіту, яка пройшла багатовіковий шлях становлення, вирізняється багатоаспектністю науково-теоретичних засад, генезою принципово нових концептуальних напрямів¹.

Науці необхідно змінитися, трансформуватися, а не зникнути з наукового поля, бо саме педагогіка відповідає за успішність процесу освіти, реалізацію її важливих суспільних завдань. В осмисленні цих питань і полягає актуальність обраної теми пропонованої статті.

Проблема ж виникла на тлі нормативних змін в освітній сфері. Так, у вітчизняному нормативно-правовому забезпеченні розвитку освіти науки "педагогіка" вже не існує. Її вилучено з "Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти"² і замінено на галузь знань "Освіта". Таким чином предмет науки замінив саму науку. При цьому галузь знань "Освіта" як група напрямів, споріднених за ознакою спільності узагальнених структур діяльності, розкривається через спеціальність "науки про освіту".

Отже, не на основі науки формуються ті або інші спеціальності, а навпаки: "кінь та віз помінялись місцями". Що це: нерозуміння теорії чи внесення хаосу в науковий тезаурус, а може взагалі відсутність системного бачення проблеми, складних взаємозв'язків між явищами та процесами?

Аналізуємо п. 3 згаданої вище постанови щодо відповідності Переліку галузей знань і спеціальностей Переліку наукових спеціальностей (наказ

¹ Огієнко О. Інтердисциплінарність сучасної педагогіки: методологічний аспект [Ел. ресурс] / О. Огієнко. — Режим доступу: <http://www.lib.iitta.gov.ua>.

² Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.

МОН України від 30.09.2011 № 1133/19871). У цьому документі, нарешті, згадується про педагогічну галузь як галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь. При цьому знову немає назви науки "Педагогіка", вона подана як одна з наукових галузей. Сьогодні підготовка кадрів вищої кваліфікації з педагогіки найбільш розгалужена серед інших гуманітарних наук і охоплює десять напрямів (шифрів спеціальностей). Тож чи існує власне наука "Педагогіка" в Україні чи ні? Розробники сучасних нормативних документів ніби соромляться назвати її саме наукою і тому ховають під назвою "Науки про освіту".

Причин того, що відбулося, може бути багато, але однією з основних є вилучення із процесу обговорення документів, що приймаються, провідних учених, педагогів, викладачів. Саме вони могли би внести потрібні уточнення щодо ієрархії наукових понять, аналізу педагогічного смислового поля, передбачити можливі (позитивні/негативні) наслідки впровадження нових нормативів у вищу освіту. Але цього не сталося.

Ситуація, що склалася з педагогічною наукою нині, для багатьох педагогів та учених не зрозуміла. Науки у нормативних документах немає, проте є кандидати і доктори педагогічних наук, Національна Академія педагогічних наук України та інше, що пов'язано з педагогікою. Можна було б погодитися з думкою про те, що вітчизняні нормативи уніфікуються з європейськими, а там інша термінологія, розуміння науки та її сутності. Однак, звернемося до наукових джерел, наприклад, німецької освітньої галузі, і спробуємо розібратися, як німецькі вчені розуміють сутність і призначення такої науки, як педагогіка. Наведемо декілька визначень з німецьких інформаційних джерел: "педагогіка — наукова дисципліна, яка займається теорією і практикою освіти і виховання, головним чином дітей та молоді"³, "педагогіка — наука про виховання та освіту", "основні поняття педагогіки: освіта, соціалізація, виховання"⁴.

Отже, не можна освітою підміняти педагогіку, вона має свій науковий апарат і методологію та сприймається у Європі як наука з широким предметним полем, що постійно розширюється задля одержання, вироблення, систематизації знань для освіти та виховання людини, її суспільно-практичної діяльності та розвитку. Недаремно у Європі активно розвиваються різні науково-педагогічні напрями: медіапедагогіка, полікультурна педагогіка, гендерна педагогіка, педагогіка дорослих, критична педагогіка та ін. Виникнення цих наукових напрямів пов'язано з тим, що у XXI ст. з'являється все більше проблем, які не можуть бути вирішені у дисциплінарних межах однієї науки, і тому слід говорити про перспективи формування нових міждисциплінарних галузей педагогічних знань.

Л. Хоружа. "Науки про освіту": чи є в них місце педагогіці?

³ Padagogik [El. resource]. — URL: <http://de.m.wikipedia.org>.

⁴ Padagogik [El. resource]. — URL: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Padagogik>.

Актуальними є питання усвідомлення та оцінки самої педагогіки як науки, її місця, ролі та значення серед інших наук, що і визначило мету пропонованої статті. У контексті викладеного вище вважаємо за необхідне проведення внутрішнього аудиту науки, уточнення та оновлення її змісту. Про це вже почали розмірковувати українські вчені. Так, О. Огієнко зазначає, що «на початку ХХІ ст. з'являється все більше проблем, які не можуть бути вирішені у дисциплінарних межах педагогіки», тому сучасну педагогіку слід вивчати на позиціях інтердисциплінарності, але науку, яка має свій об'єкт та предмет⁵. Отже, розвиток «галузових» педагогік, розширення її предметного поля вимагає від учених передусім визначення її загальних, інваріантних засад, здатних слугувати підґрунтям для розробки теорії та методики формування особистості, а далі — вибудови ієрархічної структури самої науки, розширення її термінологічного поля.

Розглянемо одну із моделей систематизації педагогічних наук, запропоновану польським ученим З. Вятровським⁶. Він виокремив чотири педагогічні шаблі.

1. Фундаментальні педагогічні дисципліни — загальна педагогіка; історія освіти, виховання та педагогічних доктрин; теорія виховання; дидактика (і технологія навчання).

2. Основні педагогічні дисципліни, зумовлені лінією розвитку людини, — педагогіка сім'ї; педагогіка дошкільна і молодшого шкільного віку; педагогіка шкільна (в т. ч. загальноосвітньої і професійної школи); педагогіка вищої школи; педагогіка дорослих (андрагогіка); педагогіка спеціальна (ревалідаційна, ресоціалізаційна, реабілітаційна та ін.); теорія подальшого навчання; теорія попереднього навчання (навчання перманентне); педагогіка людей третього віку (педагогічна геронтологія).

3. Педагогічні дисципліни, що відповідають головним напрямам діяльності людини, — соціальна педагогіка; педагогіка культури; педагогіка праці; педагогіка здоров'я; теорія загальнотехнічного виховання; теорія військового виховання; педагогіка вільного часу і рекреації.

4. Допоміжні та пограничні дисципліни — порівняльна педагогіка; педевтологія; освітня політика; економіка освіти; організація освіти і виховання; соціологія виховання; біологія виховання; освітня інформатика і кібернетика⁷.

Для порівняння можна навести структурування галузей педагогіки, наведене в одному з останніх підручників з педагогіки, виданих у ФРН. Учені ви-

⁵ Огієнко О. Інтердисциплінарність сучасної педагогіки: методологічний аспект [Ел. ресурс] / О. Огієнко. — Режим доступу: <http://www.lib.iitta.gov.ua>.

⁶ Współczesne problemy nauk pedagogicznych w wybranych krajach Europy srodkowschodniej / pod. red. Ewy Filipiak, Ryszarda Gerlacha, Krzysztofa Jakubiaka. — Bydgoszcz, 2007. — S. 42.

⁷ Ничкало Н. Андрагогіка в системі педагогічних наук / Нелля Ничкало // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. — Київ, 2009. — Вип. 1. — С. 9.

значають різні види педагогіки: загальну, історію педагогіки, шкільну, професійну, педагогіку вільного часу, медіапедагогіку, соціальну педагогіку, педагогіку освіти дорослих, статевого розвитку⁸.

Узагальнення зазначеного вище дозволяє зробити висновок про багатогранність педагогіки, її міждисциплінарний, а також інтердисциплінарний характер, що визначає її як науку, котра вивчає явища та процеси поза власними межами, проте її інваріантне ядро залишається в рамках дисциплінарного поля. Отже, специфікою методології міждисциплінарних знань є перевага інваріантних основ педагогіки, синтезувальних, об'єднуювальних тенденцій.

Роблячи такий висновок, слід згадати, що на початку ХХІ ст. деякі вчені (В. Краєвський, В. Сластьонін та ін.) відкидали ідею міждисциплінарності педагогічних знань як фрагментарний науковий підхід, а доводили лише одну позицію щодо відносної самостійності дисципліни⁹. Погоджуючись із такою думкою вчених того часу, слід зазначити, що сьогодні у педагогіці представлені різні складні об'єкти сучасного буття. За своєю змістово-методичною спрямованістю педагогіка все більше стає не тільки теоретичною, а й прикладною наукою в різних сферах буття. У цьому контексті актуальність педагогіки як науки в сучасних умовах посилюється і тим, що її об'єкт теж невинно змінюється та розширюється. Адже явища та процеси, які обумовлюють сьогодні розвиток індивіда, впливають на нього як позитивно, так і негативно. Все більш загрозливими є: втрата педагогічних орієнтирів у діяльності вчителя, нечіткість та фрагментарність освітніх цілей та критеріїв, розширення інформаційного простору як домінантного у навчанні та вихованні особистості, нівелювання у суспільстві культурних та моральних цінностей тощо. Отже, перехідний характер сучасної епохи поставив педагогіку як людинознавчу науку в складну ситуацію, пов'язану не тільки з переглядом методології, змісту, технологій, засобів науки, а і з відсутністю у державі дієвих інструментів модернізації освіти і науки. Звертаючи увагу на ці питання, академік О. Савченко зазначає, що "багатокомпонентність змісту освіти та її модернізація має охоплювати всі напрями цього процесу: методологічний, законодавчий, нормативний, дидактичний, методичний"¹⁰. Спробуємо визначити найбільш важливі, на наш погляд, аспекти розвитку сучасної педагогічної науки.

Для педагогіки як науки важливо спиратися на нові концепції та теорії, які характеризують освіту як реальну силу відтворення суспільства, з чіткими

⁸ Pädagogik / S. Altenthon, S. Betscher-Ott, W. Gothardt, H. Hobmair. — Köln : Bildungsverlag EINS GMBH, 2012. — S. 18.

⁹ Педагогика : учеб. пособие / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. — 4-е изд. — Москва : Школьная Пресса, 2002. — С. 74—75.

¹⁰ Савченко О.Я. Системний підхід до модернізації змісту загальної середньої освіти / О.Я. Савченко // Рідна школа. — 2010. — № 1-2. — С. 4.

лями та завданнями. Чи вчені запропонували такі нові концепції, чи прийняла їх наукова спільнота? Важко відповісти, оскільки зусилля реформаторів в освіті спрямовані на формалізацію процесу та її результатів, а не на вироблення базових теорій та концептуальних рішень. Тому є нагальна потреба у нових теоріях освіти, які можна покласти в основу реконструкції змісту і технологій сучасної педагогіки.

Принципове значення для розуміння сутності й особливостей педагогіки в умовах дії інформаційного освітнього середовища, зміни ціннісно-сміслових орієнтирів усіх суб'єктів освітнього процесу має визначення нових педагогічних закономірностей. Адже основним завданням отримання нового педагогічного знання є саме пошук та обґрунтування нових педагогічних законів та закономірностей. Вони уможливають визначення у педагогічній теорії об'єктивних зв'язків між явищами та процесами, які є взаємозалежними, мають усталений характер і повторюються в часі. Саме закономірності відображають механізми самоорганізації, функціонування і самоорганізації цілісної педагогічної системи¹¹.

Слід зазначити, що для педагогіки як соціальної, людинознавчої науки важливо враховувати зовнішні фактори середовища, які взаємодіють із внутрішньою самоорганізацією педагогічних систем. Базовою у цьому контексті, на думку вчених, є така закономірність: "ефективність і гарантованість якості освіти буде вищою, якщо більш цілеспрямовано та системно будуть враховані природні, соціальні, культурологічні, технологічні фактори та бар'єри у розвитку педагогічної теорії"¹².

Саме розуміння цієї закономірності бракує сучасним розробникам новomodних ідей в освіті. Адже, якщо соціальний і матеріальний статус освітянина не піднімати, не створювати відповідні умови для самовдосконалення педагога, ніякі реформи в освіті не відбудуться. Спираючись на цю базову закономірність, осмислюючи теоретичні напрацювання вчених минулих часів, сучасні науковці роблять спробу визначити нові закони і закономірності у педагогіці. У працях В. Андреева деякі з них визначені достатньо чітко:

- закони системної інтеграції та диференціації наукового знання;
- багатомірних бінарностей у розвитку педагогічних теорій;
- конвергенції та дивергенції, оптимізації в розвитку педагогічних теорій;
- моніторингу та зворотнього зв'язку в розвитку педагогічних теорій та ін.¹³

Методологія вивчення різних педагогічних процесів і явищ досить складна і багатоманітна, враховуючи біфуркаційний характер розвитку сучасної педа-

¹¹ Современное образование как открытая система / под ред. Н.Г. Ничкало, Г.Ф. Филонова, О.В. Суходольской-Кулешовой. — Москва : Институт научной и педагогической информации РАО : ЮНИТИ-ДАНА : ЮРКОМПАНИ, 2012. — С. 40.

¹² Там же. — С. 44.

¹³ Там же. — С. 39—68.

гогіки. Тому у структурі методологічної системи завжди важливо чітко визначати загальнофілософські дослідницькі позиції. З позицій європейського підходу, на нашу думку, досить цікавою є теорія соціальних систем, яка розглядається німецькими вченими Н. Луманом та Д. Ленцем як основа вивчення педагогічних виховних систем¹⁴. У межах системно-функціонального підходу, запропонованого вченими, освіта людини аналізується як суспільна підсистема. Вона виконує специфічну функцію і реалізується на трьох рівнях: інтерактивному, організаційному, комунікативному (суспільному). Зазначене дає можливість педагогічній науці розуміти певні кордони освітнього простору, його змістове наповнення. У контексті викладеного вище важливою проблемою педагогіки є системний аналіз соціально-психологічних особливостей основного суб'єкта освітнього процесу — людини на різних етапах її розвитку.

Учені звертають увагу на архіактивний динамізм зміни поколінь. Це вже не 100 і навіть не 20-30 років психологічно відділяють одне покоління від другого, а за 5-7 років можна бачити якісно нових дітей¹⁵. Отже, нове сприйняття світу, засвоєння інформації, зміна характеру мислення, системи цінностей, особистісно-соціальної спрямованості, зростання прагнення до самоствердження, самопрезентації — це лише деякі зміни, притаманні сучасній людині, нерозуміння яких у змісті та технологіях педагогіки може призвести до занепаду науки. У зв'язку з цим нагальними питаннями педагогічної науки є: оновлення та переструктурування змісту педагогіки, перш за все теорії виховання, дидактики, а відповідно і методик викладання різних дисциплін. На підтвердження наведемо слова О. Савченко: "Від того, якими є мета і теорія відбору змісту, його структурування за освітніми галузями, предметами, наскільки точно він співвідноситься з потребами і можливостями дитини"¹⁶.

Також слід зазначити, що в сучасних умовах освітній процес важко уявити без використання інформаційних технологій. Розробляються все нові й нові інформаційні продукти, які активно впроваджуються в освітній процес і детермінують вибір змісту, технологій, характеру навчання. Визначаючи пріоритетність педагогіки, наукових підходів до відбору інформаційних технологій у навчанні, австралійський учений А. Каррінгтон розробив "педагогічне колесо", яке допомагає педагогам визначити дидактичне місце і мету різноманітних освітніх видів діяльності. При цьому використання інформаційних додатків у контексті загальних цілей навчання узгоджується з потребами учнів, що уможливорює розвиток їхнього мислення, навичок XXI ст. Розглядаючи циф-

¹⁴ Luhmann N. Das Erziehungssystem der Gesellschaft / N. Luhmann, D. Lenzen. — F/M : Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 2002. — 236 s.

¹⁵ Фельдштейн Д.И. Психолого-педагогическая наука как ресурс развития современного социума / Д.И. Фельдштейн // Педагогика. — 2012. — № 1. — С. 3—17.

¹⁶ Савченко О.Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу / О.Я. Савченко // Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського. — 2011. — Вип. 1.33. — С. 12.

рові технології як невід'ємну складову сучасної освіти, вчений при цьому стверджує, що педагогіка первинна, саме за її допомогою можна правильно визначити необхідні електронні ресурси і доцільно їх використати у навчальному процесі¹⁷.

Важливим педагогічним аспектом є співвідношення колективних і індивідуальних форм в освіті, інтенсифікація впровадження активного типу навчання на основі пошукової творчої діяльності учнів, конструювання, проектування, прогнозування, дослідження тощо. Нових підходів потребує осмислення феномену самостійності в освіті, активізації мислення, розвитку самосвідомості не лише у теоретичному, а й у практичному плані.

На нашу думку, розпочинати вирішення цих завдань можна шляхом створення інтерактивних підручників, навчальних посібників з міждисциплінарних педагогічних дисциплін, про які згадувалось на початку статті. Розглянемо, наприклад, педагогіку дозвілля, зміст якої визначає не так теоретичні, скільки методичні аспекти створення виховного дозвіллевого середовища. Адже, сьогодні саме Інтернет став для дорослих і дітей великим ігровим майданчиком, місцем проведення власного вільного часу. Педагогіка вільного часу у ФРН вивчається в рамках соціальної педагогіки, хоча німецький учений В. Харштедт вважає її повноправною педагогічною дисципліною, оскільки вона описує педагогічну роботу як у вільний час, так і поза його межами, особливості поведінки не тільки дітей, а й людей різного віку, зокрема тих, які вже завершили свою трудову діяльність. При цьому вільний час є сферою самовизначення людини у різні періоди її життя, а тому правильна його організація сприяє розвитку сукупності здатностей людини: до комунікації, подолання конфліктів, абстракції, креативності, самовдосконалення тощо. Це лише один приклад педагогічної дисципліни, яку необхідно розробляти українським вченим-педагогам.

Висновки

Можемо констатувати певну некоректність, методологічно не виважену позицію розробників нових освітніх документів щодо відсутності в них науки педагогіки, або принаймні згадування педагогічної сфери, підготовки вчителя, його діяльності. Адже покликання вчителя — розвивати, формувати особистість, тим самим відтворюючи суспільство, закладати основи його майбутнього. І в цьому плані марно педагогіку визначають основним ресурсом соціуму. Саме вона здатна виявляти, розкривати соціокультурні, психофізіологічні та інші резерви вдосконалення людини і всієї людської спільноти. Реалізуючи освітні завдання, педагогіка допомагає створювати особистості образ світу в самій собі завдяки активному засвоєнню предметної, соціальної і духовної сфер життя.

Л. Хоружа. "Науки про освіту": чи є в них місце педагогіці?

¹⁷ Каррінгтон А. Суть не в приложениях, суть — в педагогике [Эл. ресурс] / А. Каррінгтон. — Режим доступа: <http://roachinthenet.blogspot.ru/2016/03/blog-post.html#.VuE3dH2LTCg>.

Отже, необхідно не нищити педагогіку, а вивести її на інший рівень узагальнення нових викликів часу, змін у соціокультурному просторі та в самій людині, сукупності чинників, які формують особистість. Потрібні чітко визначити освітні цілі, нові концепції теорії освіти та виховання, які б спиралися на світоглядні позиції і наукові досягнення, сучасні наукові відкриття у суміжних науках — психології, філософії, соціології, культурології. Пам'ятаймо, зруйнувати легко, а зберегти, переосмислити, удосконалити — це складна, але суспільно необхідна робота.

Список використаних джерел:

1. Каррингтон А. Суть не в приложениях, суть — в педагогике [Ел. ресурс] / А. Каррингтон. — Режим доступа: <http://roachinthenet.blogspot.ru/2016/03/blog-post.html#VuE3dH2LTGg>.
2. Ничкало Н.Г. Андрагогіка в системі педагогічних наук / Нелля Ничкало // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. — Київ, 2009. — Вип. 1.
3. Огієнко О. Інтердисциплінарність сучасної педагогіки: методологічний аспект [Ел. ресурс] / О. Огієнко. — Режим доступа: <http://www.lib.iitta.gov.ua>.
4. Педагогика : учеб. пособие / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. — 4-е изд. — Москва : Школьная Пресса, 2002. — С. 74—75.
5. Савченко О.Я. Системний підхід до модернізації змісту загальної середньої освіти / О.Я. Савченко // Рідна школа. — 2010. — № 1-2.
6. Савченко О.Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу / О.Я. Савченко // Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського. — 2011. — Вип. 133.
7. Современное образование как открытая система : коллективная монография / под ред. Н.Г. Ничкало, Г.Ф. Филонова, О.В. Суходольской-Кулешовой. — Москва : Институт научной и педагогической информации РАО : ЮНИТИ-ДАНА : ЮРКОМПАНИ, 2012.
8. Фельдштейн Д.И. Психолого-педагогическая наука как ресурс развития современного социума / Д.И. Фельдштейн // Педагогика. — 2012. — № 1. — С. 3—17.
9. Luhmann N. Das Erziehungssystem der Gesellschaft / N. Luhmann, D. Lenzen. — F/M : Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 2002. — 236 s.
10. Pädagogik / S. Altenthann, S. Betscher-Ott, W. Gothardt, H. Hobmair. — Köln : Bildungswerk EINS GMBH, 2012.
11. Współczesne problemy nauk pedagogicznych w wybranych krajach Europy srodkowschodniej / pod. red. Ewy Filipiak, Ryszarda Gerlacha, Krzysztofa Jakubiaka. — Bydgoszcz, 2007.
12. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 [Ел. ресурс]. — Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.

Надійшла до редакції 16.03.2016

Liudmyla Khoruzha. Sciences of Education: Do they Include the Pedagogy?

In article updated appropriation of pedagogy and teacher training specialist from the new "List of disciplines and specialties, which trains candidates of higher education". Not agreeing with what happened, the author discusses the role and importance of teaching science in society, considering the expansion of its subject area, updated methodology, content and tools in accordance with new challenges and educational needs.

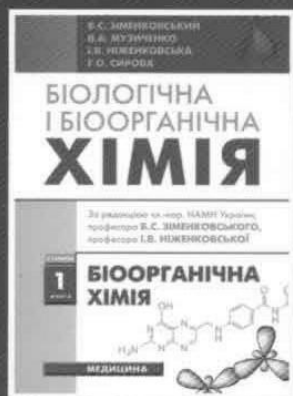
Людмила Хоружая. "Науки об образовании": есть ли в них место педагогике?

В статье актуализируется проблема исключения педагогики и педагогической подготовки специалистов из нового "Перечня отраслей знаний и специальностей, в соответствии с которыми будет осуществляться подготовка соискателей высшего образования". Не соглашаясь со сложившейся ситуацией, автор размышляет о роли и значении педагогической науки в современном обществе, рассматривает вопрос расширения предметной сферы науки, обновления ее методологии, содержания и инструментария в соответствии новыми требованиями времени и образовательными запросами общества.

ВИЩА ШКОЛА

6/2016

НОВІ КНИГИ

БІОЛОГІЧНА І БІООРГАНІЧНА ХІМІЯ

Базовий підручник : у 2 кн. / кол. авт. ; за ред. чл.-кор. НАМН України, проф. Б.С. Зіменковського, проф. І.В. Ніженковської. — Кн. 1: Біоорганічна хімія / [Б.С. Зіменковський, В.А. Музиченко, І.В. Ніженковська, Г.О. Сирова] ; за ред. Б.С. Зіменковського, І.В. Ніженковської. — К. : ВСВ "Медицина", 2014. — 272 с. — Мова укр. — Формат 70×100 1/16. Пал. тв.

У підручнику на основі сучасних засад теоретичної органічної хімії викладено будову, хімічні властивості та біологічну роль органічних сполук, які беруть участь у процесах метаболізму людини: низькомолекулярних біорегуляторів (вітамінів, гормонів, інших природних та синтетичних біологічно активних сполук, у тому числі деяких лікарських засобів і токсичних сполук) та біополімерів (вуглеводів, білків, нуклеїнових кислот).

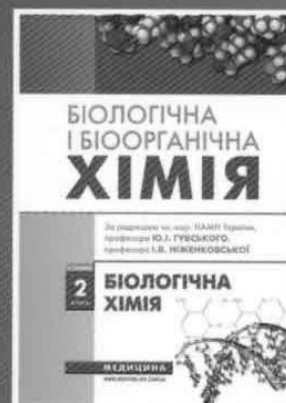
Для студентів і викладачів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів IV рівнів акредитації.

БІОЛОГІЧНА І БІООРГАНІЧНА ХІМІЯ

У 2 кн. : підручник. — Кн. 2: Біологічна хімія / Ю.І. Губський, І.В. Ніженковська, М.М. Корда та ін. ; за ред. Ю.І. Губського, І.В. Ніженковської. — К. : ВСВ "Медицина", 2016. — 544 с. — Мова укр. — Формат 70×100 1/16. — Пал. тв.

Підручник відповідає програмі з дисципліни, затвердженій для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів IV рівня акредитації. В основному тексті підручника розглянуті структура та ферментативні реакції перетворення основних класів біомолекул — білків, амінокислот, вуглеводів, ліпідів, нуклеотидів, порфіринів; висвітлені питання будови та властивостей інформаційних нуклеїнових кислот ДНК і РНК, молекулярної біології та генетики, біохімічні основи фізіологічних функцій організму людини та їх нейрогуморальної регуляції. Розглянуто біохімічні основи патогенезу атеросклерозу, цукрового діабету, ожиріння, хвороб ендокринної, імунної, нервової систем та сполучної тканини.

Кожен розділ підручника містить, крім інформаційного матеріалу, тестові завдання для самоперевірки та контролю засвоєння знань.

Оформити передплату на журнал можна у будь-якому відділенні зв'язку

ISSN 1682-2366

9 771682 236001